

מחקר בסורוקה: שיעור גבוה של פרקינסון בעוטף עזה, בשל חשיפה לחומרי הדברה

נמצאו הבדלים בשכיחות המחלה בין יישובים סמוכים לשדות מעובדים רבים, ליישובים ליד שדות מעטים. גם בפזורה הבדואית שכיחות המחלה גבוהה יותר בקרבת שדות מעובדים

עידו אפרתי 29.09.2015 17:59

מחקר ישראלי שנערך ביישובי עוטף עזה מצא שכיחות גבוהה של מחלת הפרקינסון בקרב מי שמתגוררים ביישובים חקלאיים יהודיים ובסמיכות לשטחים מעובדים של עוטף עזה. על פי המחקר, שיעור חולי הפרקינסון גבוה ב-54%-37% מהממוצע באזור הנגב. עורכי המחקר, רופאים מהמחלקה הנירולוגית של בית החולים סורוקה בבאר שבע, סבורים כי התחלואה הגבוהה נובעת מחשיפה גבוהה לחומרי הדברה, שבהם נעשה שימוש בשטחים המעובדים.

מחלת הפרקינסון היא מחלה ניוונית הדרגתית שפוגעת במערכת העצבים המרכזית, והיא מאופיינת בהפרעות מוטוריות של האטה וירידה בתנועה, נוקשות שרירים, רעד בלתי רצוני, הפרעות בשיווי המשקל ועוד. המחלה נובעת מתפקוד לקוי של גרעיני הבסיס במוח הגדול ובמוח האמצעי שאחראים על השליטה המוטורית. הגורמים למחלה אינם ידועים בוודאות אולם ההנחה הרווחת היא שהמחלה מושפעת מגורמים גנטיים, אך גם מגורמים סביבתיים.

זו לא הפעם הראשונה שנטען לקשר בין חשיפה לחומרי הדברה לשכיחות גדולה יותר של תחלואה בפרקינסון. "הקשר תועד בעבר וישנם מחקרים רבים שתומכים בקשר הזה. מנגד ישנם מחקרים אחרים שטוענים שלא ניתן להוכיח קשר שכזה", מסביר ד"ר יאיר זלוטניק מהמחלקה הנירולוגית ואחד החוקרים שחתומים על מחקר. "המחקר שלנו מתווסף למחקרים שמחזקים את הקשר הסביבתי לפרקינסון וההשערה שלנו היא כי קיים קשר בין שכיחות המחלה לשימוש בחומרי הדברה לחקלאות". המחקר הנוכחי התבסס על מאגר הנתונים של חולי הפרקינסון באזור עוטף עזה, שמבוססים בשירותי בריאות כללית (אשר מבטחת 70% מאוכלוסיית הנגב) והוא כולל מאגר של 3,792 חולי פרקינסון מאזור עוטף עזה, יהודים ובדואים, בהם כאלה שמתגוררים בערים או ביישובים קהילתיים וכאלה שמתגוררים ביישובים חקלאיים ובפזורה הבדואית. המידע אודות החולים התקבל ממרפאות הקהילה וממאגר רישומי התרופות, והוא נבדק ביחס לקרבתם של חולי הפרקינסון לשדות מעובדים באזור מגוריהם.

הממצאים העלו הבדלים דרמטיים בשכיחות המחלה - בקרב האוכלוסייה היהודית נמצא כי שיעור התחלואה בפרקינסון גבוה ב-37% מהממוצע באזור הנגב במקומות שבהם ישנם מעט שדות מעובדים, כאשר ביישובים שבהם ישנם הרבה שדות מעובדים גבוה שיעור התחלואה בפרקינסון ב-54% ביחס לממוצע האזורי. ממצאי המחקר העלו עוד כי בפזורה הבדואית שכיחות המחלה נמוכה ב-53% מהממוצע בכלל אזור הנגב, ונמוכה ב-71% מהממוצע ביישובי הקבע, שסביבם אין שדות מעובדים.

"המחקר אפשר לנו לראות באופן ברור את ההבדלים שבין התרומה הגנטית והקשר לגורם הסביבתי", מסביר זלוטניק. "אנחנו יודעים שמחקרי עבר מצאו כי בקרב אוכלוסייה יהודית אשכנזית ישנם מספר

גנים שמעלים את הסיכון למחלה. ואכן שיעורי התחלואה בקרב אשכנזים היא גדולה יותר באופן כללי. העניין הוא שבחנו את נתוני האוכלוסייה הבדואית באזור – אוכלוסייה שאין לה נטייה גנטית למחלה, וגילינו שמי שמתגוררים בפזורה הבדואית בסמיכות לשדות חקלאיים חולים יותר בפרקינסון לעומת מי שמתגוררים ביישובי הקבע".

מדובר למעשה במחקר המשך שנערך גם הוא על ידי חוקרים מסורוקה בסוף שנות התשעים. "החוקרים חקרו בזמנו שלושה קיבוצים באזור עוטף עזה ומצאו כבר אז שכיחות גבוהה", מסביר זלוטניק. "ההשתכללות של מערכות המחשוב והתיעוד של קופות החולים שהתרחשה מאז אפשרה לנו לעשות כעת מחקר המשך שמבוסס על מאגר נתונים רחב ומדויק יותר ולהדגים את התופעה בסדרי גודל גדולים יותר".

עם זאת, המחקר אינו חף מחסרונות - הוא אינו מודד את התחלואה מול סוגים מסוימים של חומרי הדברה. "אנחנו יוצאים מנקודת הנחה שהתחלואה שאנחנו רואים כיום היא תוצאה של תהליכים ניווניים שהחלו אצל החולים לפני 20-30 שנה וקשה לדעת כיום בדיוק לאילו חומרים הם נחשפו", אומר זלוטניק.

מעבר לכך, החוקרים לא הביאו בחשבון את היסטוריית המגורים של החולים באזור, או במילים אחרות במשך כמה זמן הם נחשפו לחומרי ההדברה בשדות עוטף עזה. "יש עוד הרבה מה לחקור בנוגע לקשר הזה", מבהיר זלוטניק. "אנחנו חושבים שיש מקום למחקרי המשך, אולי בשילוב עם המשרד לאיכות הסביבה כדי לבדוק יותר לעומק את המהות החשיפה והשפעותיה".